

Remiss av Betänkandet Motståndskraft i samhällsviktiga tjänster (SOU 2024:64)

Svar på remiss från Kommunstyrelsen KS 2024/1089

Sammanfattning

Betänkandet "Motståndskraft i samhällsviktiga tjänster" (SOU 2024:64) är slutrapporten från Utredningen om genomförande av NIS2- och CER-direktiven. Syftet med betänkandet är att föreslå hur EU:s direktiv om kritiska entiteters motståndskraft (CER-direktivet) ska införlivas i svensk lagstiftning. Detta direktiv syftar till att stärka förmågan hos kritiska verksamhetsutövare att tillhandahålla samhällsviktiga tjänster inom EU. Utredningen föreslår att CER-direktivet införlivas genom en ny lag, lagen om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare, samt att denna ska träda i kraft den 1 augusti 2025.

Koncernledningen stödjer förslaget till ny lagstiftning för att stärka motståndskraften inom samhällsviktiga tjänster. Koncernledningen vill dock betona vikten av att lagstiftningen tillämpas med en riskbaserad och flexibel ansats för att säkerställa att de skilda verksamheterna inom koncernens infrastruktur kan möta kraven på ett sätt som inte äventyrar operativ verksamhet och ekonomisk stabilitet. Vidare föreslås att stöd ges till aktörer i form av vägledningar och ekonomiskt stöd för att genomföra nödvändiga säkerhetsåtgärder.

Koncernledningen uppskattar även om tillsynsmyndigheten erbjuder dialog och rådgivning i samband med tillsyn, snarare än enbart sanktioner. En sådan samarbetsinriktad tillsyn skulle gynna utvecklingen av ett resilient samhälle.

Ärendet

Betänkandet "Motståndskraft i samhällsviktiga tjänster" (SOU 2024:64) är slutrapporten från Utredningen om genomförande av NIS2- och CER-direktiven. Syftet med betänkandet är att föreslå hur EU:s direktiv om kritiska entiteters motståndskraft (CER-direktivet) ska införlivas i svensk lagstiftning. Detta direktiv syftar till att stärka förmågan hos kritiska verksamhetsutövare att tillhandahålla samhällsviktiga tjänster inom EU. Utredningen föreslår att CER-direktivet införlivas genom en ny lag, lagen om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare, samt att denna ska träda i kraft den 1 augusti 2025.

Kommunstyrelsen har remitterat Betänkandet Motståndskraft i samhällsviktiga tjänster till bl. a. Stockholms Stadshus AB, som i sin tur remitterat vidare till dotterbolagen Stockholms Hamn AB, Stockholm Business Region AB, Stokab och Stockholm Vatten

och Avfall AB. Stockholm Business Region AB har valt att avstå från att svara på remissen. Nedan följer en redovisning av bolagens remissvar i huvudsak. Remissvaren i sin helhet återfinns i bilagorna.

Underremiss

Stockholms Hamn remissvar har i huvudsak följande lydelse (bilaga 1):

De verksamheter som identifieras och underrättas som just kritiska verksamhetsutövare inom ramen för direktivet måste omgående få tillgång till föreskrifter och vägledningar från tillsynsmyndigheten. Tidigare erfarenhet av implementeringen av NIS-direktivet är att denna har blivit lidande då föreskrifter och vägledningar utgivits flera år efter att den nationella lagstiftningen trätt i kraft.

Då flera verksamheter, liksom den Bolaget bedriver, med största sannolikhet kommer att träffas av flera lagstiftningar och regelverk som omfattar liknande identifieringsprocesser, riskanalyser och rapporteringskrav blir en tydlig gränsdragning av yttersta vikt för ett effektivt arbete. Ett arbete för att ensa föreskrifter och vägledningar för att skapa gemensam nytta och jämförbarhet är av vikt för att inte skapa merarbete.

En otydlig gränsdragning kommer dessutom att kraftigt försvåra samordning mellan parallella processer hos verksamhetsutövaren och i förlängningen även myndigheternas tillsyn. Utredningens förslag att bibehålla sektorsansvariga tillsynsmyndigheter enligt nuvarande modell är enligt Bolagets uppfattning positivt.

Grunden i tillsynsmyndigheternas uppdrag måste vara att stärka verksamheternas motståndskraft och egna förmåga. Tillsynsmyndigheterna måste prioritera att verka för förändring genom förelägganden, med vite när så är påkallat. Förelägganden ska utfärdas med en tidsfrist relevant i förhållande till den risk eller skada som bristen medför eller kan komma att medföra.

För den samhälleliga förmågan skapas mer motståndskraft av att ekonomiska resurser, med en tillsynsmyndighets föreläggande som påtryckningsmedel, riktas till att åtgärda brister hos verksamhetsutövaren.

Stockholm Vatten och Avfalls remissvar har i huvudsak följande lydelse (bilaga 2):

Bolaget noterar att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ska göra en nationell riskbedömning. En kritisk verksamhetsutövare ska göra en riskbedömning nio månader efter att den fått del av beslutet om identifiering. Riskbedömningen ska innehålla en redogörelse för alla relevanta risker som skulle kunna leda till en incident. Vidare noterar bolaget att verksamhetsutövaren ska ta fram en plan som beskriver åtgärder som vidtagits eller ska vidtas. Bolagets synpunkt är att det är viktigt att gemensamma kriterier tas fram för vilka incidenter som förväntas rapporteras.

Bolaget noterar att utredningen föreslår att kritiska verksamhetsutövare ska göra en befattningsanalys där det framgår för vilka befattningar det finns ett krav på bakgrundskontroll samt att analysen ska dokumenteras. Bakgrundskontrollen ska göras återigen efter två år. Bolagets synpunkt är att det är bra med bakgrundskontroller, men

ser att det blir administrativt tungt att göra kontroll igen efter två år. Vidare anser bolaget att det skulle vara bra om bolaget själva får hämta in utdrag/information ur till exempel belastningsregistret. Om syftet är att identifiera sårbarheter bör även slagningar utifrån ekonomiska sårbarheter kunna göras.

Bolaget noterar att Livsmedelsverket är tillsynsmyndighet för avloppsvatten och dricksvatten. Bolagets synpunkt är att tillsynsmyndigheterna får större insyn på verksamhetsutövarna vilket innebär ett stort ansvar för tillsynsmyndigheterna utifrån sekretess och att viktig information inte röjs.

Bolaget noterar att utredningen föreslår att för enskilda verksamhetsutövare kan det finnas anledning att överväga om det finns behov av att införa statligt stöd. Bolagets synpunkt är att det är positivt att den möjligheten utreds då utredningens förslag innebär mer administration.

Stokabs remissvar har i huvudsak följande lydelse (bilaga 3):

Stokab instämmer med vad som anförs i utredningen att skyddet av Sveriges säkerhet är grundläggande för vår säkerhet som nation samt att säkerhetsskyddslagen är central för skyddet av dessa intressen. Av denna anledning behöver sanktionerna vara av sådan art att det är avskräckande att bryta mot lagen. Stokab anser förvisso att nu gällande maximibelopp för sanktionsavgiften på 50 miljoner kronor är tillräckligt avskräckande, men har förståelse för förslaget om höjning utifrån jämförelsen med de föreslagna sanktionsavgifternas storlek i lagen om cybersäkerhet och lagen om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare. Stokab önskar dock framföra att möjligheten till utfärdande av så höga sanktionsavgifter också ställer höga krav på tydliga regler och vägledning för reglernas tillämpning. I detta avseende kan konstateras att bestämmelserna om sanktioner och ingripande i säkerhetsskyddslagen inte har varit i kraft någon längre tid och det saknas vägledande praxis vad gäller reglernas tillämpning. Det är därför viktigt att åtgärda identifierade brister bland annat genom att omhänderta de åtgärdsförslag för förbättrat tillsynsarbete som framkommit inom ramen för regeringens uppdrag att redovisa hur arbetet med tillsyn inom säkerhetsskyddsområdet har bedrivits och fungerat under perioden 1 januari 2021–31 december 2023.

Koncernledningens synpunkter

Stockholms Stadshus AB, som moderbolag för flera av Stockholms stads infrastrukturbaserade verksamheter, välkomnar initiativet att stärka motståndskraften inom samhällsviktiga tjänster genom införande av en ny lagstiftning baserad på NIS2- och CER-direktiven. Betänkandet SOU 2024:64 lyfter fram åtgärder som kan bidra till ökad säkerhet och robusthet för de verksamheter som är avgörande för samhällets funktion.

Den föreslagna lagstiftningen innebär en systematisk förbättring av säkerheten för samhällskritiska verksamheter. Stockholms Hamn, Stokab och Stockholm Vatten och Avfall AB har alla centrala roller inom sina respektive sektorer, där pålitlighet och kontinuitet är avgörande. Lagstiftningen kommer att stärka deras förmåga att hantera risker och säkerställa en hög beredskap inför möjliga störningar, vilket är av största vikt för att minimera negativa effekter på Stockholms invånare och näringsliv.

Med de föreslagna kraven på riskbedömningar och bakgrundskontroller ges möjlighet att arbeta med ett enhetligt säkerhetsramverk, vilket bidrar till ökad effektivitet och kvalitet i säkerhetsarbetet. Detta innebär att infrastrukturen blir mer robust och att de samhällsviktiga tjänsterna kan säkras på en jämnare nivå, oberoende av bolag och verksamhetsområde.

Den föreslagna lagen kan möjliggöra bättre samordning mellan kritiska aktörer och myndigheter, inklusive MSB, vilket skapar tydligare kommunikationsvägar och gemensamma insatser vid incidenter. För Stockholms Hamn, Stokab och Stockholm Vatten och Avfall AB kan detta underlätta samarbete och informationsdelning vid krissituationer och bidra till ett mer resilient Stockholm.

De nya kraven på riskbedömningar, incidentrapportering och bakgrundskontroller innebär ett ökat administrativt ansvar och ökade kostnader för bolagen. För bolag med komplexa system och vidsträckt infrastruktur, såsom Stokabs fibernät och Stockholm Vatten och Avfalls avloppssystem, kräver detta omfattande resursallokering. Bolagen måste prioritera så att inte andra viktiga områden blir eftersatta.

Det införs möjligheter för tillsynsmyndigheter att besluta om sanktioner, vilket kan påverka bolagens ekonomi negativt vid eventuella överträdelser. Det är viktigt att lagstiftningen beaktar skillnader i verksamhetens förutsättningar för att undvika att drabba bolag med begränsade resurser på ett oproportionerligt sätt.

Implementeringen av de nya säkerhetskraven kan vara särskilt utmanande för infrastrukturella verksamheter med omfattande och spridd fysisk anläggning. För att säkerställa ett effektivt genomförande krävs god vägledning från tillsynsmyndigheter samt möjlighet till anpassning av åtgärder till olika infrastrukturella miljöer.

Sammanfattningsvis stödjer koncernledningen förslaget till ny lagstiftning för att stärka motståndskraften inom samhällsviktiga tjänster. Koncernledningen vill dock betona vikten av att lagstiftningen tillämpas med en riskbaserad och flexibel ansats för att säkerställa att de skilda verksamheterna inom koncernens infrastruktur kan möta kraven på ett sätt som inte äventyrar operativ verksamhet och ekonomisk stabilitet. Vidare föreslås att stöd ges till aktörer i form av vägledningar och ekonomiskt stöd för att genomföra nödvändiga säkerhetsåtgärder.

Koncernledningen uppskattar även om tillsynsmyndigheten erbjuder dialog och rådgivning i samband med tillsyn, snarare än enbart sanktioner. En sådan samarbetsinriktad tillsyn skulle gynna utvecklingen av ett resilient samhälle.

Anette Scheibe Lorentzi
Vice VD

Bilagor

1. Stockholms Hamn remissvar
2. Stockholm Vatten och Avfalls remissvar

3. Stokabs remissvar

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Anette Scheibe Lorentzi, Vice VD	2024-11-12